

ΕΡΕΥΝΑ – ORIGINAL PAPER

Στόχοι και προσδοκίες φοιτητών Νοσηλευτικής για το νοσηλευτικό επάγγελμα

Καυγά Άννα¹, Γκοβίνα Ουρανία², Παρισσόπουλος Στέλιος¹, Βλάχου Ευγενία², Βαρδάκη Ζαμπία³

1. Καθηγητής Εφαρμογών, Τμήμα Νοσηλευτικής Β', Τ.Ε.Ι. Αθήνας
2. Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής Β', Τ.Ε.Ι. Αθήνας
3. Καθηγήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής Β', Τ.Ε.Ι. Αθήνας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το κίνητρο για να επιλέξει ο φοιτητής ένα πρόγραμμα σπουδών έχει σχέση με τις προοπτικές και τις δυνατότητες που μπορεί να του προσφέρει.

Σκοπός της μελέτης είναι η διερεύνηση των στόχων και των προσδοκιών των φοιτητών νοσηλευτικής για το νοσηλευτικό επάγγελμα.

Υλικό – μέθοδος: Η μελέτη είναι συγχρονική, περιγραφική με ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Το δείγμα αποτέλεσαν 146 φοιτητές του Α' και του Ζ' εξαμήνου σπουδών που φοιτούσαν σε Τμήμα Νοσηλευτικής του Τ.Ε.Ι. Αθήνας. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε με βάση τη βιβλιογραφία και το θεωρητικό πλαίσιο ταξινόμησης ανθρωπίνων στόχων του Ford. Οι στόχοι αυτοί είναι εσωτερικοί ή γνωστικοί και περιλαμβάνουν εμπειρίες, κοινωνική συμπεριφορά, αυτο-εκτίμηση και επίτευξη στόχων.

Αποτελέσματα: Οι φοιτητές (45,5% από το Α' και 58,75% από το Ζ' εξάμηνο) επέλεξαν τη νοσηλευτική γιατί πιστεύουν ότι θα έχουν εξασφαλισμένη εργασία. Το μεγαλύτερο ποσοστό και από τα δύο εξάμηνα (33% Α' και 27,5% Ζ') επηρεάστηκε, για την επιλογή του, από άτομα του περιβάλλοντός του. Σε ανοιχτή ερώτηση ποσοστό 57,14% από το Α' Εξάμηνο, σχολίασε ότι επέλεξε αυτό το επάγγελμα γιατί «επιθυμεί να προσφέρει» και ποσοστό 80% από το Ζ' Εξάμηνο γιατί «του αρέσει να φροντίζει τους άλλους». Το περιεχόμενο των σπουδών το θεωρεί πολύ ενδιαφέρον (ποσοστό 80,30% Α' και 53,75% Ζ' Εξάμηνο). Ποσοστό 95,35% του Α' και 98,75% του Ζ' Εξαμήνου σχολίασε ότι η φροντίδα των ασθενών τους προκαλεί συναισθήματα ικανοποίησης και ευτυχίας.

Συμπεράσματα: Οι φοιτητές επιλέγουν το νοσηλευτικό επάγγελμα γιατί επιθυμούν να προσφέρουν. Η φροντίδα των ασθενών τους δημιουργεί πολύ θετικά συναισθήματα. Οι καθηγητές θα πρέπει να παρουσιάζουν στους φοιτητές όλους τους τομείς εργασίας καθώς και μια πιο ρεαλιστική άποψη της νοσηλευτικής.



Λέξεις κλειδιά: Φοιτητές νοσηλευτικής, προσδοκίες, νοσηλευτικό επάγγελμα.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

Καυγά Άννα,
Τροίας 23, Βριλήσσια, ΤΚ 15235,
τηλ. 6977 267 451
E-mail: akavga@teiath.gr

Goals and expectations of nurse students on nursing profession

Kavga Anna¹, Govina Urania², Parissopoulos Stelios¹, Vlahou Eugenia², Vardaki Zambia³

1. Lecturer, Department of Nursing B', T.E.I. of Athens
2. Assistant professor, Department of Nursing B', T.E.I. of Athens
3. Professor, Department of Nursing B', T.E.I. of Athens

ABSTRACT

Students' incentives when choosing what studies to follow relate to the prospects that a degree course may offer.

Aim of this study was to investigate the goals and expectations of nursing students from entering the nursing profession.

Method: This synchronic study is quantitative and qualitative in design. The sample consisted of 146 students from 1st and the 7th semester of the Nursing Department, TEI of Athens. Data collection was conducted via a questionnaire that was based on the theoretical framework of Ford's Taxonomy of Human Goals. These goals identify internal or cognitive goals and include experiences, social behavior, self-efficacy and task goals.

Results: 45,5% and 58,75% of students from 1st semester and 7th respectively chose to study nursing because they believed that it would offer them a secured employment in the future. The largest percentage of students from both semesters (1st=33%, 7th=27,5%) was affected in their choice by social environment. Their responses at an open question indicated that 57,14% of the 1st semester chose nursing as their profession because they wished to "offer help", and 80% of the 7th semester indicated that "they liked looking after other people". They found the content of their studies curriculum very interesting (1st=80,30%, 7th=53,75%). The provision of care to patients was found to be responsible for feelings of satisfaction of both semesters (1st=95,35%, 7th=98,75%).

Conclusions: Nursing students seem to choose the profession of nursing because they want to offer. Their participation in patient care creates feelings of satisfaction in the majority of the

students. Nurse educators should emphasize on all areas of nursing work, as well as a more realistic view of nursing.

Keywords: Nursing students, expectations, career goals, nursing profession.

CORRESPONDING AUTHOR

*Kavga Anna,
Troias 23, Vrilissia, PC 15235,
Tel. 6977 267 451,
E-mail: akavga@teiath.gr*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διερεύνηση των προσδοκιών και των εκπαιδευτικών αναγκών των φοιτητών περιγράφεται στη βιβλιογραφία ως η πιο κατάλληλη τεχνική όχι μόνο γιατί προωθεί την εμπλοκή των φοιτητών στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και γιατί συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη και αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προγράμματος και έμμεσα συμβάλλει στην ανάπτυξη του επαγγέλματος.^{1,2} Οι φοιτητές έχουν περιορισμένη επίγνωση του τι είναι νοσηλευτική.³ Το στοιχείο αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη καθώς οι προσδοκίες των φοιτητών από την άσκηση του επαγγέλματός τους έχει συνδεθεί με την ακαδημαϊκή τους απόδοση και τη μετέπειτα επαγγελματική τους εξέλιξη.^{4,5}

Ως προσδοκίες ορίζονται οι πεποιθήσεις για μια μελλοντική κατάσταση σε συγκεκριμένο τομέα και αποτελούν το σημαντικότερο παράγοντα για την κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς και δράσης.^{6,7} Αποτελούν σημαντικό εργαλείο στη

διερεύνηση του πεδίου της νοσηλευτικής εκπαίδευσης και της νοσηλευτικής πρακτικής, καθώς επηρεάζουν την επαγγελματική πορεία που θα ακολουθήσουν οι φοιτητές.⁸ Επιπλέον αναγνωρίζονται σαν ένα δυναμικό στοιχείο αυτο-προσδιορισμού (self-identity).³ Οι Zysberg & Zisberg μελέτησαν τις προσδοκίες των φοιτητών από διαφορετικές σχολές και βρήκαν ότι οι φοιτητές της νοσηλευτικής διέφεραν από τους φοιτητές των άλλων σχολών γιατί είχαν μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στον παράγοντα «προσδοκίες αυτο-βελτίωσης» και στον παράγοντα «επαγγελματικές προσδοκίες» και μικρότερη συμμετοχή στις ακαδημαϊκές προσδοκίες. Η ασυμφωνία προσδοκιών και προγράμματος εκπαίδευσης μπορεί να οδηγήσει τους φοιτητές σε χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση.⁹

Η εκπαιδευτική ανάγκη μπορεί να οριστεί ως η απόσταση που υπάρχει ανάμεσα σε μια υφιστάμενη κατάσταση και σε ένα επιθυμητό πρότυπο ή το ενδιαφέρον και το κίνητρο που



έχει κάποιος φοιτητής να συμμετάσχει σε μια εκπαιδευτική διαδικασία.¹⁰ Οι Fox και Miner περιγράφουν τις ανάγκες σαν μια ασυμφωνία ή έλλειψη ισορροπίας ανάμεσα σ' εκείνο που είναι και σ' εκείνο που πρέπει να είναι.¹¹

Οι προσδοκίες και οι εκπαιδευτικές ανάγκες των φοιτητών έχουν άμεση σχέση με τους κοινωνικούς στόχους και τα κοινωνικά κίνητρα που προκύπτουν από τις ανθρώπινες ανάγκες. Το κίνητρο για να επιλέξει κάποιος ένα πρόγραμμα σπουδών, έχει άμεση σχέση με τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προοπτικές που μπορεί να του προσφέρει.¹²

Οι αξίες των φοιτητών πρέπει να αναγνωρίζονται από τους εκπαιδευτικούς και τους κλινικούς εκπαιδευτές, προκειμένου να αποφευχθεί αυτό που ο Young περιγράφει ως «ασυμφωνία» με τις αρχικές στάσεις και αξίες του ατόμου.¹³ Οι φοιτητές συχνά απογοητεύονται όταν υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ του συστήματος υγείας, που επιβραβεύει επί το πλείστον την τεχνική επάρκεια, και της επιστήμης της Νοσηλευτικής, που βασίζεται στην κεντρική ηθική αξία της φροντίδας (caring).¹⁴ Η έρευνα των Peter και συν.¹⁵ έδειξε ότι οι φοιτητές καταπονούνται ηθικά, γιατί πιστεύουν ότι οι αξίες τους έχουν τεθεί υπό αμφισβήτηση, με αποτέλεσμα να εγκαταλείπουν τις σπουδές τους.

Οι αναπαραστάσεις και οι εικόνες που δεν αντικατοπτρίζουν τον πραγματικό ρόλο των νοσηλευτών είναι αυτές που μπορεί να

διατηρεί ο φοιτητής όταν ο ίδιος βλέπει τον εαυτό του ως αυριανό νοσηλευτή. Λίγες είναι οι έρευνες που έχουν μελετήσει πόσο και πως μεταβάλλονται οι εικόνες που έχουν οι φοιτητές μετά την έναρξη των σπουδών τους. Αυτές οι μελέτες δείχνουν ότι οι φοιτητές βιώνουν μια διαδικασία κοινωνικοποίησης, κατά την οποία αναπροσαρμόζουν τις προσωπικές αναπαραστάσεις του ρόλου τους, έτσι ώστε να συμπίπτουν με εκείνες των συναδέλφων τους στον κλινικό χώρο.¹⁶

Οι φοιτητές κατά τη διάρκεια της προπτυχιακής τους εκπαίδευσης αποκτούν εμπειρίες από πολλά πλαίσια παροχής φροντίδας. Ωστόσο, έχουν ταυτίσει την εργασία του νοσηλευτή με το νοσοκομείο και τον ασθενή.^{17,18}

Οι προϋπάρχουσες αναπαραστάσεις και αντιλήψεις των φοιτητών για το νοσηλευτικό επάγγελμα επηρεάζουν την απόφασή τους για ολοκλήρωση ή εγκατάλειψη των σπουδών τους.¹⁹ Οι φοιτητές δεν επηρεάζονται πάντα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για την επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσουν, όμως τα μέσα ενημέρωσης έχουν ενοχοποιηθεί για την αρνητική τους επίδραση στην ανάπτυξη στερεοτύπων στη νοσηλευτική.²⁰

Η έκφραση μέσα από την τέχνη (εικόνα) μπορεί να αποδειχθεί πολύ βοηθητική σε κάποιες περιπτώσεις. Η τέχνη μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο προσωπικής έκφρασης και εργαλείο καταγραφής

συναισθημάτων και προσωπικών βιωμάτων, ενώ επιτυγχάνει συγχρόνως τη σύνδεση του συνειδητού με το ασυνείδητο «εγώ».

Ένα άλλο εύρημα που έχει προκύψει από τις έρευνες είναι ότι οι φοιτητές προτιμούν να εργαστούν σε τομείς που τους θεωρούν υψηλού κύρους. Τέτοιοι τομείς είναι το παιδιατρικό νοσοκομείο, οι ειδικές μονάδες και το χειρουργείο. Οι θέσεις αυτές χαρακτηρίζονται ως χαρούμενες, εύθυμες, λιγότερο στρεσογόνες θέσεις καθώς δημιουργούν στους φοιτητές συναισθήματα ικανοποίησης. Αντίθετα η στάση των φοιτητών για παροχή φροντίδας στα ηλικιωμένα άτομα, στα άτομα με νοητικά προβλήματα και με φυσική ανικανότητα είναι αρνητική παρόλο που έχουν επαρκή εκπαίδευση σε αυτόν τον τομέα.¹⁸

Σκοπός

Ο σκοπός της μελέτης ήταν η διερεύνηση των στόχων και των προσδοκιών των φοιτητών νοσηλευτικής για το νοσηλευτικό επάγγελμα.

Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα ήταν:

- Ποιες είναι οι αντιλήψεις και οι προσδοκίες των φοιτητών για τη νοσηλευτική ;
- Ποιος ο βαθμός ικανοποίησης των φοιτητών από το περιεχόμενο των σπουδών τους ;
- Ποιες προσδοκίες έχουν οι φοιτητές σαν αυριανοί επαγγελματίες ;

- Ποια τα κίνητρα για την επιλογή της νοσηλευτικής ;

- Πως βλέπουν οι ίδιοι τους εαυτούς τους σαν αυριανοί επαγγελματίες νοσηλευτές ;

Η ταξινόμηση του Ford για τους ανθρώπινους στόχους αποτέλεσε το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης. Οι στόχοι αυτοί είναι εσωτερικοί ή γνωστικοί στόχοι και περιλαμβάνουν τις κοινωνικές σχέσεις, το καθήκον, την αξιολόγηση, τη δράση καθώς και βιωματικούς και ψυχολογικούς στόχους.²¹

Υλικό και Μέθοδος

Η μελέτη είναι συγχρονική, περιγραφική με ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Το δείγμα αποτέλεσαν οι φοιτητές του Α' και του Ζ' εξαμήνου του Τμήματος Νοσηλευτικής Β' του Τ.Ε.Ι. Αθήνας. Η συμμετοχή ήταν εθελοντική και διασφαλίστηκε η ανωνυμία των συμμετεχόντων. Συμμετείχαν 66 φοιτητές από το Α' εξάμηνο και 80 από το Ζ' εξάμηνο. Η επιλογή του Α' και του Ζ' εξαμήνου ήταν σκόπιμη για να αποτυπωθούν οι προσδοκίες των φοιτητών κατά την έναρξη και την ολοκλήρωση των σπουδών τους. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο, το οποίο σχεδιάστηκε με βάση την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και το θεωρητικό πλαίσιο του Ford. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε δημογραφικά στοιχεία, ερωτήσεις διερεύνησης της σειράς επιλογής και των παραγόντων που επηρέασαν θετικά τους φοιτητές στην



επιλογή τους, ερωτήσεις που είχαν σχέση με την εικόνα και τις προσδοκίες των φοιτητών από το νοσηλευτικό επάγγελμα και τέλος ερωτήσεις για το περιεχόμενο των σπουδών και τις προτιμήσεις τους σχετικά με τον τομέα εργασίας. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου.

Στην τελευταία ερώτηση ζητήθηκε από τους φοιτητές να απεικονίσουν πως βλέπουν τον εαυτό τους ως νοσηλευτές στο παρόν και στο μέλλον. Χρησιμοποιήθηκε η τέχνη, και στη συγκεκριμένη περίπτωση η ζωγραφική, καθώς ορισμένα άτομα μπορούν μέσα από την αναπαράσταση μιας εικόνας να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, τους φόβους και τις αγωνίες τους με μεγαλύτερη ευκολία από την απλή περιγραφή.²²

Όλα τα ερωτηματολόγια ήταν αριθμημένα και το ίδιο νούμερο χρησιμοποιήθηκε και στην ερμηνεία των ευρημάτων. Οι απαντήσεις στις ανοιχτές ερωτήσεις αποκρυπτογραφήθηκαν, κωδικοποιήθηκαν και οργανώθηκαν σε κατηγορίες. Για την κατηγοριοποίηση των απαντήσεων χρησιμοποιήθηκε η ταξινόμηση του Ford σχετικά με τους ανθρώπινους στόχους.

Αποτελέσματα

Από τους 66 φοιτητές του Α΄ Εξαμήνου 90,77% είναι κορίτσια και 9,23% αγόρια, με μέσο όρο ηλικίας 19,94 έτη. Από το Ζ΄ Εξαμήνο συμμετείχαν 80 φοιτητές με μέσο

όρο ηλικίας 23,58 έτη, και από αυτούς 82,5% ήταν κορίτσια και 17,5% αγόρια.

Ποσοστό 80,35% από το Α΄ Εξαμήνο και 87,64% από το Ζ΄ Εξαμήνο έχουν αποφοιτήσει από Ενιαίο Λύκειο. Η Νοσηλευτική επιστήμη ήταν η πρώτη επιλογή για το 56,92% του Α΄ Εξαμήνου και 60,26% του Ζ΄ Εξαμήνου. Οι λόγοι για τους οποίους οι φοιτητές του Α΄ Εξαμήνου επέλεξαν τη νοσηλευτική ήταν η πεποίθηση ότι θα έχουν εξασφαλισμένη εργασία (45,5%), η θετική επιρροή από άτομο του συγγενικού ή φιλικού τους περιβάλλοντος που είναι επαγγελματίας υγείας (33%), τα προσωπικά τους βιώματα (32,35%) και πολύ λιγότερο η επιρροή από τα Μ.Μ.Ε (7,58%). Τα ποσοστά για το Ζ΄ Εξαμήνο είναι 58,75%, 27,5%, 18,75% και 1,25% αντίστοιχα.

Στην ανοικτή ερώτηση για τους λόγους επιλογής του συγκεκριμένου επαγγέλματος, ποσοστό 57,14% των φοιτητών του Α΄ Εξαμήνου σχολίασε ότι «θέλει να προσφέρει στους συνανθρώπους του» και 80% των φοιτητών του Ζ΄ Εξαμήνου ότι «του αρέσει να φροντίζει τους άλλους». Όσον αφορά το ερώτημα «πόσο ενδιαφέρον θεωρείτε το περιεχόμενο σπουδών σας» το Α΄ εξάμηνο απάντησε σε ποσοστό 80,30% «πολύ ενδιαφέρον», 18,18% «μέτρια ενδιαφέρον» και 1,52% «λίγο ενδιαφέρον». Τα αντίστοιχα ποσοστά για το Ζ΄ εξάμηνο ήταν 53,75%, 45% και 1,25%. Το περιεχόμενο σπουδών καλύπτει τις προσδοκίες των φοιτητών του

Α' Εξαμήνου σε ποσοστό 84,85% και του Ζ' Εξαμήνου σε ποσοστό 48,75%. Οι περισσότεροι φοιτητές, 84,62%, από το Α' εξάμηνο και 65,38% από το Ζ' εξάμηνο θα επιθυμούσαν να εργαστούν στο νοσοκομειακό περιβάλλον.

Στη συνέχεια επιχειρήθηκε η ταξινόμηση των στόχων που αναγνωρίστηκαν από τους φοιτητές του Α' και Ζ' εξαμήνου ότι έχουν σχέση με το πώς βλέπουν τους εαυτούς τους ως νοσηλευτές. Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 1) φαίνεται η συχνότητα των απαντήσεων των φοιτητών Α' και Ζ' Εξαμήνου αντίστοιχα για κάθε στόχο. Επιπλέον παρατίθενται ενδεικτικά σχόλια των φοιτητών στις ανοικτές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.

Από τη μελέτη των στοιχείων φαίνεται ότι η κοινωνική επιβεβαίωση αποτελεί ένα σημαντικό στόχο για τους φοιτητές καθώς η νοσηλευτική είναι ένα επάγγελμα με πολλές ευκαιρίες για κοινωνική προσφορά και είναι συνδεδεμένη με την έννοια της παροχής βοήθειας. Η κοινωνική υπευθυνότητα παρουσιάζει μια αλτρουιστική προσέγγιση και ενισχύει το στόχο της ευτυχίας μέσα από την έννοια της προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο. Η ενεργητικότητα αναγνωρίστηκε σχεδόν από το σύνολο των φοιτητών δεδομένου ότι το νοσηλευτικό επάγγελμα θεωρήθηκε πολύ ενδιαφέρον. Ένα μεγάλο ποσοστό φοιτητών έχει την πεποίθηση ότι με το επάγγελμα που επέλεξε θα έχει

εξασφαλισμένη εργασία στο μέλλον. Στο τέλος, οι φοιτητές κλήθηκαν να απεικονίσουν πως βλέπει ο καθένας τον εαυτό του σαν επαγγελματία νοσηλευτή τώρα και στο μέλλον. Ανταποκρίθηκαν 54 φοιτητές από το Α' Εξάμηνο και 58 από το Ζ' Εξάμηνο. Αξιοποιήσιμα ήταν 50 σκίτσα από το Α' και 54 από το Ζ' Εξάμηνο. Από την ανάλυση των σκίτσων προέκυψαν 3 θεματικές ενότητες :

- Στερεότυπα
- Ευτυχία- Ικανοποίηση
- Εκτίμηση – Μετάβαση

Στερεότυπα σε πραγματικό επίπεδο και σε επίπεδο συμβόλων

Η πρώτη θεματική κατηγορία προήλθε από μικρότερες κατηγορίες στις οποίες υπήρχε επανάληψη εννοιών και εικόνων που αναφέρονταν είτε σε συγκεκριμένο τομέα εργασίας (νοσοκομείο, χειρουργείο, παιδιατρικό τμήμα ή κοινότητα), είτε σε εικόνες που παραπέμπουν σε ρόλους παραδοσιακούς με ισχυρή συμβολική αναπαράσταση από τους φοιτητές. Η πλειοψηφία των φοιτητών επέλεξαν να ζωγραφίσουν ή να οραματιστούν τους εαυτούς τους ως νοσηλευτές σε νοσοκομειακό χώρο (κρεβάτι, ασθενής με ορό, μεγάλα κτίρια, ασθενοφόρο)

Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί στην προβολή κοινωνικών μηνυμάτων που παρουσιάζουν τον παραδοσιακό ρόλο του νοσηλευτή σε χώρους όπου διακρίνονται για



τη χαρακτηριστική παρουσία επαγγελματιών υγείας και ασθενών, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με το διευρυμένο ρόλο του νοσηλευτή που περιλαμβάνει την προαγωγή της υγείας, την πρόληψη, αλλά και τη φροντίδα και την αποκατάσταση έξω από το χώρο του νοσοκομείου, στην κοινότητα.

Στην παρούσα μελέτη, τα σκίτσα των φοιτητών δεν προβάλλουν μόνο ως μέρος της δικής τους ταυτότητας το μικρόκοσμο του νοσοκομείου που χαρακτηρίζεται από σχέσεις ιεραρχίας, συγκεκριμένους κανόνες λειτουργίας και περιορισμένη επαγγελματική αυτονομία, αλλά και το επαγγελματικό καπέλο και τη στολή εργασίας. Από αυτό φαίνεται ότι υπερισχύει ο παραδοσιακός ρόλος του νοσηλευτή που συνοδεύεται από αντικείμενα που έχουν δημιουργήσει ισχυρότατους δεσμούς με την ιστορία του νοσηλευτικού επαγγέλματος όπως αυτή παρουσιάζεται από τα Μ.Μ.Ε., τα έργα τέχνης, τη λογοτεχνία και τον κινηματογράφο. Τα στερεότυπα λειτουργούν όχι μόνο σε επίπεδο συμβόλων (καπέλο, στολή), αλλά και σε επίπεδο λήψης αποφάσεων με δυνητικά σημαντική επίδραση στον τομέα εργασίας.

Ευτυχία- Ικανοποίηση για τους ίδιους και για τους άλλους

Η κατηγορία της ικανοποίησης προήλθε από το συνδυασμό εννοιών που παρέπεμπαν στην αντίληψη του επαγγέλματος ως λειτούργημα, στην αίσθηση της αισιοδοξίας για ένα

καλύτερο μέλλον και στην επαγγελματική ικανοποίηση. Οι φοιτητές έκαναν χρήση εικόνων και συμβόλων που εκδηλώνουν αγάπη και προσφορά προς τους συνανθρώπους όπως το σχήμα της καρδιάς, το απλωμένο χέρι του νοσηλευτή, ο πλανήτης. Τα σκίτσα αυτά ερμηνεύτηκαν ως περιγράφοντα την ανθρωπιστική διάσταση του ρόλου του νοσηλευτή. Η θεώρησή τους είναι ολιστική με επίκεντρο τον άνθρωπο και τον τρόπο που αυτός βιώνει μια αλλαγή στην κατάσταση της υγείας του (φόβος, πόνος).

Άλλοι φοιτητές επέλεξαν να ζωγραφίσουν δέντρα, λουλούδια, ουράνιο τόξο κ.ά. Οι συμβολισμοί αυτοί ερμηνεύτηκαν ως στοιχεία αισιοδοξίας για το μέλλον σε επίπεδο προσφοράς και βελτίωσης της υγείας, ατομικά και συλλογικά. Δηλαδή αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως ενεργούντα υποκείμενα με δυνατότητα αλλαγής της ζωής των άλλων προς το καλύτερο. Σε πολλά σκίτσα οι συμμετέχοντες απεικόνισαν τους εαυτούς τους με χαμόγελο

Εκτίμηση – Μετάβαση

Η τρίτη θεματική κατηγορία των σκίτσων απεικονίζει τη διαδικασία της μετάβασης από την ιδιότητα του φοιτητή στην ιδιότητα του επαγγελματία. Οι φοιτητές ανησυχούν για τη δυνατότητα εύρεσης εργασίας και για τις δικές τους δυνατότητες να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του επαγγέλματος.

Οι ανησυχίες αγγίζουν τον κόσμο των συναισθημάτων (φόβος, αμφιβολία) σχετικά με την επιλογή τους να σπουδάσουν νοσηλευτική. Κάποιοι φοιτητές διέκριναν επαγγελματική άνοδο μέσα από την άσκηση της νοσηλευτικής χωρίς να αποκλείουν την αλτρουιστική διάσταση. Κάποιοι άλλοι φοιτητές επικεντρώθηκαν στη μαθησιακή διαδικασία που συνοδεύει την επαγγελματική ιδιότητα του νοσηλευτή και στην υποχρέωση να επιδεικνύει συνεχώς επικαιροποιημένες γνώσεις και δεξιότητες. Η ανταπόκριση στις υποχρεώσεις, δηλαδή η κοινωνική ευθύνη, αποτελεί σημαντικό στόχο και ταυτόχρονα ανησυχία για τους μελλοντικούς νοσηλευτές.

Συζήτηση

Όπως συμβαίνει παραδοσιακά στη Νοσηλευτική, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων ήταν γυναίκες νεαρής ηλικίας. Οι συμμετέχοντες και κυρίως οι φοιτητές του Ζ' Εξαμήνου αναγνώρισαν τους στόχους σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό, σε αντίθεση με την έρευνα των Bosco και συν.¹² Η αδυναμία των νεο-εισερχομένων φοιτητών ως προς την αναγνώριση στόχων σε σχέση με τους τελειόφοιτους μπορεί να οφείλεται στο αναπτυξιακό τους στάδιο και στην περιορισμένη γνώση τους σχετικά με τη νοσηλευτική και το νοσηλευτικό επάγγελμα. Εθνογράφοι ερευνητές μελετώντας τους φοιτητές νοσηλευτικής τις δεκαετίες 1950 και 1960, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα

στάδια της κοινωνικοποίησης τους είναι: αρχική αθωότητα, αναγνώριση δυσαρμονίας ή σύγχυση ταυτότητας, προσομοίωση ρόλου, προσωρινή εσωτερίκευση, και σταθερή εσωτερίκευση ρόλου.²³

Τα υψηλά ποσοστά αναφορικά με το στόχο «αποτίμηση» δείχνουν ότι οι φοιτητές επιθυμούν να δώσουν τον καλύτερό τους εαυτό και να χρησιμοποιήσουν όλες τους τις δυνάμεις. Το συγκεκριμένο εύρημα υποστηρίζεται και από τον Ferguson, ο οποίος υποστηρίζει ότι η ικανοποίηση και η πληρότητα από το επάγγελμα είναι πολύ σημαντικά στοιχεία.²⁴

Η αποτελεσματικότητα και η κοινωνική επιβεβαίωση που επιθυμούν οι φοιτητές κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους δείχνουν ότι αντλούν ικανοποίηση βοηθώντας τους συνανθρώπους τους. Η νοσηλευτική δίνει έμφαση στο στοιχείο της φροντίδας και της παροχής βοήθειας που μπορεί να σχετίζεται με προσδοκίες αυτο-βελτίωσης.⁹

Στη μελέτη των Rheume και συν²⁵, ένας από τους πρωταρχικούς λόγους για την επιλογή της νοσηλευτικής για σταδιοδρομία ήταν η επιθυμία για τη παροχή φροντίδας σε άλλους, εύρημα που συμφωνεί και με άλλες μελέτες.²⁶ Οι νεοεισερχόμενοι φοιτητές νοσηλευτικής αντιλαμβάνονται το ρόλο του νοσηλευτή ως σχέση γαλούχησης (Nurturing), που απαιτεί μεγάλα αποθέματα υπομονής, καλή αίσθηση του χιούμορ, και συμπόνια.²⁷



Η ικανοποίηση από την εργασία θεωρείται δείκτης ποιότητας κατά την παροχή υπηρεσιών υγείας.¹ Αυτό ενισχύεται και από το μεγάλο ποσοστό ευτυχίας και ικανοποίησης που αντλείται από την παροχή φροντίδας (95,35% έως σχεδόν 100%), καθώς και από τα σκίτσα των φοιτητών. Το εύρημα αυτό υποστηρίζεται κι από άλλες έρευνες στις οποίες φαίνεται ότι οι νέοι άνθρωποι επιλέγουν καριέρα με βάση την ευχαρίστηση που τους παρέχει η εργασία^{17,26}. Αντιθέτως, στη μελέτη των Baykal και συν.²⁸ το νοσηλευτικό επάγγελμα φαίνεται ότι προκαλεί χαμηλή ικανοποίηση και δεν καλύπτει τις προσδοκίες των φοιτητών.

Το εύρημα σχετικά με τη μείωση των προσδοκιών των φοιτητών στο τελευταίο Εξάμηνο των σπουδών τους και σχετικά με τη διαφοροποίηση όσον αφορά την προτίμηση του νοσοκομειακού χώρου ενδεχομένως εξηγείται από το γεγονός ότι οι φοιτητές απογοητεύονται καθώς οι σπουδές τους εξελίσσονται.

Σε ποιοτική μελέτη που διερεύνησε τις αντιλήψεις 12 φοιτητών νοσηλευτικής για το κλινικό μαθησιακό περιβάλλον στο πρώτο έτος σπουδών τους, φαίνεται ότι οι φοιτητές ήταν απογοητευμένοι από την πραγματικότητα της κλινικής νοσηλευτικής και ότι οι προσδοκίες που είχαν από τη νοσηλευτική δεν ικανοποιήθηκαν. Χαρακτηριστικά, ο όγκος της γραφικής εργασίας και η διεκπεραίωση διοικητικών

καθηκόντων είχαν αρνητικό αντίκτυπο στην προσωπική επαφή και την επικοινωνία με τους ασθενείς.²⁹

Η ασφάλεια εργασίας αναφέρθηκε σε μεγάλο ποσοστό από τους συμμετέχοντες, και κυρίως από τους φοιτητές του Ζ' εξαμήνου (73,18%). Για τους σκοπούς αυτού του άρθρου οι στόχοι ασφάλειας του Ford ερμηνεύτηκαν σαν «ασφάλεια για εργασία».

Οι συμμετέχοντες είδαν τη νοσηλευτική σαν μια σίγουρη διέξοδο καριέρας η οποία προσφέρει ευκαιρίες για εργασία. Αυτό μπορεί να αντικατοπτρίζει μια γενικευμένη αβεβαιότητα σύμφωνα με την οποία τα άτομα πρέπει να επιλέξουν μια καριέρα που θα τους παρέχει ασφάλεια εργασίας και αυξημένες ευκαιρίες για υψηλό εισόδημα. Καθώς η νοσηλευτική είναι ένα γυναικείο κυρίως επάγγελμα, υπάρχει η αντίληψη ότι οι γυναίκες μπορούν με επιτυχία να ακολουθήσουν την καριέρα τους ενώ παράλληλα φροντίζουν την οικογένειά τους.³⁰ Τα αποτελέσματα επίσης έδειξαν στενότητα σχετικά με τις επιλογές καριέρας στα πλαίσια της νοσηλευτικής. Οι συμμετέχοντες επέλεξαν «βολικούς τομείς φροντίδας», όπως παιδιατρική, χειρουργείο και κοινοτική νοσηλευτική. Αυτά τα περιβάλλοντα αντιπροσωπεύουν «ευχάριστα μέρη» που προσφέρουν στους συμμετέχοντες αυξημένη προσωπική και εργασιακή ικανοποίηση. Ίσως να πιστεύουν ότι εκεί δεν θα συναντήσουν δυσάρεστες καταστάσεις όπως

είναι ο θάνατος, γεγονός που σημαίνει ότι οι φοιτητές έχουν ελάχιστη γνώση σχετικά με την πολυπλοκότητα της φροντίδας.

Τα ευρήματα της μελέτης σχετικά με τους λόγους επιλογής του συγκεκριμένου επαγγέλματος δεν συμβαδίζουν με αυτά της βιβλιογραφίας. Ο ισχυρότερος λόγος επιλογής της νοσηλευτικής για τους Έλληνες φοιτητές είναι η εξασφάλιση εργασίας ενώ σε πολύ μικρό ποσοστό έχουν επηρεαστεί από τα μέσα ενημέρωσης σε αντίθεση με αυτά που ισχύουν διεθνώς.^{12,23}

Σε άλλη μελέτη, οι φοιτητές αναγνώρισαν το ρόλο των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση της δικής τους αντίληψη για τη νοσηλευτική.³¹ Η Kiger υποστηρίζει ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνά της έκαναν χρήση εικόνων από τα ΜΜΕ για να περιγράψουν τη νοσηλευτική, επειδή συνάντησαν δυσκολίες στη δημιουργία προσωπικών εικόνων και αναπαραστάσεων για την ιδανική πρακτική. Τα στερεότυπα των ΜΜΕ διευκολύνουν τους φοιτητές στο να αποδώσουν τη δική τους ερμηνεία στην οντότητα της νοσηλευτικής.¹⁶ Φαίνεται ότι οι φοιτητές αναπτύσσουν αναπαραστάσεις στις οποίες έχει σχηματοποιηθεί και ενσωματωθεί με κάποια μορφή η προσωπική τους αντίληψη για το πώς οραματίζονται τους εαυτούς τους ως επαγγελματίες.

Υποστηρίζεται ότι στην πορεία της ζωής αναπτύσσονται και αποθηκεύονται νοητικές εικόνες, οι οποίες αναδιαμορφώνονται

συνεχώς σύμφωνα με τις βιωματικές εμπειρίες.³² Ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι αντιλήψεις και αναπαραστάσεις των φοιτητών επηρεάζονται από το σύστημα αξιών των νοσηλευτών που συνήθως είναι πολύ διαφορετικό από εκείνο των καθηγητών τους.²³

Η νοσηλευτική έχει θετική εικόνα ως προς την ικανότητά της να παρέχει αίσθημα ασφάλειας στον τομέα απασχόλησης, και ένα σταθερό εισόδημα.³³ Η θετική αυτή εικόνα της νοσηλευτικής στη κοινωνία έχει σαν αποτέλεσμα την προσέλκυση νέων φοιτητών στο επάγγελμα. Αντίθετα η αρνητική εικόνα που παρουσιάζεται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης συμβάλλει στην αύξηση του ποσοστού των φοιτητών που εγκαταλείπουν τις σπουδές τους.³⁴ Η χρήση της τέχνης ως μέσο εναλλακτικής έκφρασης επιτυγχάνει την ολιστική άρθρωση των εμπειριών των συμμετεχόντων και δίνει εκκίνηση σε μια διαδικασία εξεύρεσης εναλλακτικού λόγου.

Τα ευρήματα από τα σκίτσα των φοιτητών υποστηρίζουν ότι τα στερεότυπα στην ελληνική πραγματικότητα είναι ακόμα σε μεγάλο βαθμό υπαρκτά. Παρόμοια είναι και τα ευρήματα άλλης μελέτης.¹⁶ Τα σκίτσα περιλαμβάνουν νοσηλευτές που φορούν καπέλο, γεγονός που δεν υφίσταται πλέον, καθώς επίσης και νοσηλευτές που παρέχουν φροντίδα σε νοσοκομειακό περιβάλλον, αντικατοπτρίζοντας την αναπαραγωγή



εικόνων από τα μέσα ενημέρωσης σχετικά με στερεότυπες εικόνες φροντίδας.

Σε φαινομενολογική μελέτη διερεύνησης της ανάπτυξης των επαγγελματικών γνώσεων 8 φοιτητών, τα σκίτσα τους αναλύθηκαν για την απόδοση νοήματος και ερμηνείας των βιωμάτων τους κατά την εκπαίδευσή τους στο κλινικό περιβάλλον. Σύμφωνα με τους ερευνητές, η χρήση της τέχνης με αυτό τον τρόπο έδωσε στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να αξιοποιήσουν γνώσεις και εμπειρίες που ανήκαν στη σφαίρα του ασυνείδητου (pre-conscious), και να δώσουν μορφή σε εμπειρίες οι οποίες διαφορετικά θα παρέμεναν αναξιοποίητες.²²

Η ίδια μέθοδος έχει χρησιμοποιηθεί για να βοηθήσει τους φοιτητές να διατυπώσουν αναστοχαστικές σκέψεις που αφορούσαν την ποιότητα της εκπαίδευσής τους.²⁶ Η εμπειρία της επικοινωνίας μέσω της τέχνης περιγράφεται σαν μια διεργασία που εμπλέκει τη σκέψη, το συναίσθημα, τη φαντασία και την υποκριτική και που επιτρέπει στον συμμετέχοντα «καλλιτέχνη» να είναι αληθινός.

Σύμφωνα με τη Sprouse, η πλειοψηφία των φοιτητών περιέγραψε με εικόνες τη διαδικασία της κοινωνικοποίησής τους στο νοσηλευτικό επάγγελμα. Σημαντική και συχνή εικόνα ήταν αυτή της διαίρεσης της ταυτότητας του συμμετέχοντα. Αυτό ερμηνεύτηκε ως σημείο διχασμού ανάμεσα στην ιδιότητά τους ως φοιτητές, και στη

μελλοντική τους ιδιότητα σαν επαγγελματίες νοσηλευτές. Ήταν σαφές ότι οι φοιτητές απεικόνιζαν τις ανησυχίες τους κατά τη διάρκεια των σπουδών τους κατά τρόπο γραφικό μέσα από τη ζωγραφική και το σχέδιο.²²

Η γνώση και συμμετοχή των εκπαιδευτών στη διαδικασία προβληματισμού των νοητικών αναπαραστάσεων των φοιτητών είναι σημαντική δεδομένου ότι ερευνητικά ευρήματα υποστηρίζουν ότι οι προσωπικές αντιλήψεις και προσδοκίες των φοιτητών νοσηλευτικής σχετίζονται με την επαγγελματική εικόνα και τα στερεότυπα που αναπτύσσουν.³ Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι φοιτητές εισέρχονται στα προγράμματα σπουδών τους με ισχυρές αναπαραστάσεις για το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν, οι οποίες συχνά δεν ανταποκρίνονται στην πολυεπίπεδη διάσταση της κλινικής νοσηλευτικής.¹⁹

Σε μια πρόσφατη μελέτη επισημαίνεται ότι η προσωπική θεώρηση του κόσμου του κάθε φοιτητή πρέπει να ληφθεί υπόψη από τους εκπαιδευτικούς προκειμένου η διαδικασία μάθησης να είναι αποτελεσματική.²

Αν και αναγνωρίζεται ότι οι διδάσκοντες, αδυνατούν να συμμετέχουν όσο θα ήθελαν στη κλινική εκπαίδευση των φοιτητών, ωστόσο η ανάπτυξη μηχανισμών αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης και της κλινικής νοσηλευτικής (ομάδες εργασίας) θα είχε θετικά

αποτελέσματα και οι εκπαιδευτές θα γνώριζαν τη ρεαλιστική εικόνα της νοσηλευτικής πραγματικότητας στο κλινικό χώρο, και τις θεωρητικές ανάγκες των φοιτητών τους σε όλα τα στάδια του προγράμματος.³¹

Συμπεράσματα

Η νοσηλευτική είναι πλέον η πρώτη επιλογή για την πλειοψηφία των φοιτητών. Η αγάπη για προσφορά και η προσδοκία για εξασφάλιση εργασίας είναι οι κυριότεροι λόγοι επιλογής της νοσηλευτικής. Το περιεχόμενο σπουδών είναι ενδιαφέρον για τη πλειοψηφία των φοιτητών αλλά δεν καλύπτει πλήρως τις προσδοκίες τους. Οι φοιτητές εισέρχονται στο επάγγελμα με περιορισμένη αντίληψη και προσδοκίες για την ποικιλία των τομέων στους οποίους μπορούν να παρέχουν φροντίδα ως επαγγελματίες νοσηλευτές αλλά και με πολλά στερεότυπα. Νοιώθουν ικανοποίηση και ευτυχία από τη δυνατότητα που τους προσφέρεται μέσω του επαγγέλματος για παροχή βοήθειας και φροντίδας.

Οι καθηγητές νοσηλευτικής πρέπει να παρουσιάζουν τη ρεαλιστική και όχι τη ρομαντική άποψη για τη νοσηλευτική. Επιπλέον, τα μέσα ενημέρωσης θα πρέπει να προβάλλουν μια πιο ισορροπημένη και ρεαλιστική απεικόνιση της νοσηλευτικής πραγματικότητας που θα μπορούσε να επηρεάσει θετικά το επάγγελμα. Η ιδιαίτερη

σημασία σε αυτούς τους παράγοντες θα μπορούσε να συμβάλει ώστε το επάγγελμα της νοσηλευτικής να προσελκύσει μελλοντικά περισσότερο συνειδητοποιημένους φοιτητές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Stavropoulou A., Stroubouki T. Exploring nurse students' expectations for developing a quality assurance course. *Health Science Journal*. 2009,3:255-262
2. Midgley K. Pre-registration student nurses perception of the hospital-learning environment during clinical placements. *Nurse Educ Today*. 2006,26:338-345
3. Cook T.M., Gilmer M.I., Bess C.S. Beginning students definitions of nursing : An Inductive framework of professional identity. *Journal of Nursing Education*. 2003,42:311-317
4. Leyshon S. Empowering practitioner: An unrealistic expectation of nurse education? *J Adv Nurs* 2002,40:466-474
5. Brown H., Edelman R. Project 2000 : A study of expected and experienced stressors and support reported by students and qualified nurses. *J Adv Nurs* 2000,31:857-864
6. Bill B.S., Wiechman D., Ryan A.M. Consequences of organizational justice expectations in a selection system. *Journal of Applied Psychology*. 2006,91:455-466
7. Myers D.G. *Exploring psychology* (5th ed.) Worth. New York. 2002
8. Dubrin A.J. *Applying psychology : Individual and organizational*



- effectiveness (6th ed). Prentice Hall, N.J. 2004
9. Zysberg L., Zisberg A. Nursing students' Expectations of the College Experience. *Journal of Nursing Education*. 2008,47:389-395
10. Queenen D.S. *Assessing Needs in Continuing Education*. Jossey-Bass, S.Francisco, 1995
11. Fox R., Miner C. Motivation and the Facilitation of Change, Learning and participation in Educational Programs for Health Professionals. *The Journal of Continuing Education in the Health Nursing*. 1999,19:132-141
12. Bosco A.M., Ward C., Styles I. Influencing the future : Goals of student nurses and nursing. In Peter L, Jeffery (eds). *International Education Research Conference*. Australia 2001
13. Young A. In the patient's best interest : law and professional conduct. In Hunt G (eds). *Ethical issue in Nursing*. Routledge, London, 1994:64-180
14. Altum I. Burnout and nurses' personal and professional values. *Nursing Ethics*. 2002,9:269-278
15. Peter E., MacFarlane A.V., O'Brien-Pallas L. Analysis of the moral habitability of the nursing work environment. *J Adv Nurs*. 2004,47:356-367
16. Kiger A.M. Accord and discord in students' image of nursing. *Journal of Nursing Education*. 1993,32:317
17. Ward C., Bosco A., Styles I. Student nurses'perceived goals and future career pathways within Nursing : Are they realistic ? *Australian Journal of Advanced Nursing*. 2003,40:37-42
18. Happell B. When I grow up I want to be a ... ? Where undergraduate student nurses want to work after graduation. *J Adv Nurs*. 1999,29:499-505
19. Spouse J. An impossible dream ? Images of nursing held by pre-registration students and their effect on sustaining motivation to became nurses. *J Adv Nurs*. 2000a,32:730-739
20. Cunningham A. Nursing stereotypes. *Nursing Standard*. 1999,13:46-48
21. Ford M.E. For all practical purpose : criteria for defining and evaluation practical intelligence. In Sternberg R.J. and Wagner (eds). *Practical Intelligence*. Cambridge University Press. London pp.183-200
22. Spouse J. Talking pictures : Investigating personal knowledge through illuminative art-work. *Nursing Times Research*. 2000b,5:253-262
23. Day R.A., Field P.A., Campell I.E., Reutter L. Students' evolving beliefs about nursing: From entry to graduation in a four years baccalaureate programme. *Nurse Educ Today*. 1995,15:357-364
24. Ferguson V. Satisfaction and fulfilment. *Nursing Clinics of North America*. 1990,25:615-616
25. Rheume A., Woodside R., Gautreau G., DiTommaso E. Why students choose nursing. *Canadian Nurse*. 2003,99:25-29
26. Beck C. The experience of choosing nursing as a career. *Journal of Nursing Education*. 2000,39:320-322

27. Smith P. The emotional Labour of Nursing : How Nurses care. Its impact on interpersonal Relations. Management and the Educational Enviroment in Nursing. Macmillian Press, London,1992
28. Baykal U., Serap Sokmen, Sebnem Korkmaz, Ebru Akgun. Determining student satisfaction in a nursing college. Nurse Educ Today. 2005,25:255-262
29. Pearcey P., Draper P. Exploring clinical nursing experiences : Listening to student nurses. Nurse Educ Today. 2008,28:595-601
30. Berger K. The developing person through the life span. Worth, New York, 2004
31. O'Brien F., Mooney M., Glacken M. Impressions of nursing before exposure to the field. Journal of clinical Nursing. 2008,17:1843-1850
32. Kosslyn S.M. The medium and the message in mental imagery : a theory. Psychological Review. 1981,88:44-66
33. Larsen P., McGill J., Palmer S. Factors influencing career decisions : perspectives of nursing students in three types programs. Journal of Nursing Education. 2003,42:168-173
34. Godfrey K. Don't believe the hype. Nursing Times. 2000,96:28-29.



ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 1: Προσδιορισμός στόχων φοιτητών Α' & Ζ' Εξαμήνου

Στόχος	Ορισμός	n%	Παρατηρήσεις
Αποτίμηση	Ως νοσηλευτής επιθυμώ να φτάνει κάποιος στο καλύτερο δυνατό επίπεδο και να του παρέχω την καλύτερη δυνατή φροντίδα	64 (96,96%)	...το θεωρώ προσωπική μου πρόκληση (13Α')
		79 (98,75%)	...αυτός είναι ο στόχος αυτού του επαγγέλματος (71Ζ')
Ευτυχία	Η φροντίδα των ασθενών μπορεί να με κάνει ευτυχισμένο	62 (95,35%)	...νοιώθω ευτυχής όταν βλέπω τον ασθενή μου να αναρρώνει (20Α')
		79 (98,75%)	...είναι εξαιρετικό να βλέπεις ανθρώπους να γίνονται καλά με τη δική σου βοήθεια (53Ζ')
Κοινωνική επιβεβαίωση	Η νοσηλευτική μου παρέχει την ευκαιρία να βοηθάω τους άλλους	65 (98,48%)	...είναι το επάγγελμα που επέλεξα για να βοηθάω τον κόσμο (61Α')
		79 (98,75%)	...ακόμα και να τους σώσω τη ζωή (52Ζ')

Εξασφάλιση εργασίας	Η νοσηλευτική μου	43	...είναι ένα επάγγελμα με
	παρέχει ασφάλεια για εργασία	(68,25%)	εξασφαλισμένη την επαγγελματική αποκατάσταση (3Α')
		56	...έχει καλές προοπτικές για
		(73,68%)	εργασία (47Ζ')
Κοινωνική Υπευθυνότητα	Αλτρουιστική	59	...μου αρέσει να προσφέρω
	προσέγγιση της φροντίδας	(92,19%)	γι αυτό επέλεξα αυτό το επάγγελμα (23Α')
		63	...επιθυμώ να συμμετέχω σε
		(84,0%)	εθελοντικά προγράμματα (2Ζ')
Ενεργητικότητα	Επιθυμώ μια δουλειά	62	...έχει πολλούς τομείς,
	που δεν είναι βαρετή	(95,35%)	ποικίλα περιβάλλοντα, πολλές διαφορετικές
	αλλά είναι		εμπειρίες (1Α')
	συναρπαστική	75	...με αυτή τη δουλειά η
		(96,15%)	καθημερινότητά μου θα είναι ενδιαφέρουσα (4Ζ')